

A jövő Balatonja

A Balaton jövőjét, bármilyen furcsa is, a helyi képviselők döntései határozzák meg
Virányi István

A Balaton-törvény felülvizsgálatáról szóló rendelkezés szerint a hatálybalépést követő évek tapasztalatai alapján, az érvényes jogszabályok ismeretében a jogalkalmazóknak, az önkormányzatok véleményének figyelembevételével kell felülvizsgálni a törvényt, és szükség szerint kezdeményezni kell annak módosítását. A kormányhatározat e tekintetben 2005. december 31-ei határidőt határozta meg, azonban a 2000. évi CXII. Balaton-törvény és az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény összhangját csak oly módon lehet megteremteni, ha a felülvizsgálatuk egyidejűleg történik.

■ **Közmegegyezésenalapul a Balaton-törvény módosítása** – mondta a törvényjavaslat expozéjában Újhelyi István, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium államtitkára az Országgyűlésben. A Balaton-törvény hatályba lépése óta bekövetkezett változások közül – többek között – az Országos Területrendezési Tervvel való összhang, az ökológiai, közlekedési hálózatban végbement változások, illetve az infrastruktúrában történt fejlesztések indokolják a jogszabály módosítását – hangsúlyozta az államtitkár a Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervének elfogadásáról és a balatoni területrendezési szabályzat megállapításáról szóló törvény módosításának általános vitájában.

Újhelyi István elmondta: a Balaton-törvény betöltötte szerepét, kedvezőbb helyzetet teremtett a térségben, megőrizte a táji-természeti sajátosságokat védő szabályokat, de azóta indokoltá vált a jogszabály felülvizsgálata. Kitért arra, hogy a Balaton táji adottságait a módosítás is figyelembe veszi, ugyanakkor az M7-es autópálya fejlesztéseit is megjeleníti a szabályozás. Az államtitkár kiemelte, hogy a törvényjavaslatot több mint 300 szervezet

véleményezte. Első körben a balatoni önkormányzatokkal, majd az országos, regionális és megyei hivatalokkal, végül a civil szervezetekkel egyeztetésként a Balaton-törvény módosítását, ami így közmegegyezéssel kerülhetett a Ház elé.

Kiskapuk nélkül

Balázs Árpád, a Balaton Szövetség elnöke még februárban, Siófokon tartott elnökségi ülésen azt javasolta, hogy a Balaton-törvényt úgy módosítsák, hogy az állami tulajdonban lévő közvetlen Balaton-parti területek térítésmentesen kerülhessenek az érintett önkormányzatok tulajdonába.

Az ÖN-KOR-KÉP kérdésre Siófok polgármestere, a szövetség elnöke elmondta, hogy a törvény a lehetőséget már korábban is biztosította az említett területek kisajátítására, de forrást nem rendelt a feladat végrehajtásához. Balázs Árpád véleménye szerint a közvetlen Balaton-parti területek többsége állami tulajdonban van, ezért nem látja annak akadályát, hogy ezek a területek térítésmentesen az önkormányzatok tulajdonába kerüljenek, így végre ki tudnák alakítani a törvény által kötelezően

TERÜLETRENDEZÉS

előírt tóparti sétányokat – értelmezte a szövetség elnöke legfontosabb indítványukat. Balázs Árpád hangsúlyozta, hogy a felgyorsult beruházások miatt, a Balaton-törvény öt évenkénti felülvizsgálatát szerencsésebb lenne két évenként megtenni.

A szervezet elnöksége egyebek közt azt is javasolta, hogy miután a kempingek beépíthetőségét a parlament pár éve soron kívül enyhítette, töröljék a tervezetből a strandoknál „szезонhosszabbító“ beruházás esetén megengedett 15 százalékos beépíthetőséget, ami csak „kiskapukat biztosítana“.

A parkolók környékén a törvénytervezet szerint továbbra is olajfogókat kellene építeni, ami a szövetség elnöksége szerint ma már túlzott, életszerűtlen környezetvédelmi követelmény. A szigorú szennyvíz-csatornázási előírásokat pedig csak úgy tartják elfogadhatónak, ha az érintett települések támogatást is kapnak az államtól ezek megvalósítására. Az önkormányzatok a szükséges beruházásokat önerőből nem tudják megvalósítani, márpedig az ennek hiányában megtagadott építési engedélyek miatt már most megállt a fejlődésük.

Több polgármester is kezdeményezte, hogy a törvény adjon egyfajta mozgásteret az önkormányzatoknak a náda-

sok terjedésének mederkarbantartással való korlátozására a strandokon, a kikötőkben, mert a jelenlegi szabályozás szerint korlátlanul terjedhet a védettséget élvező növény.

A szövetség elnöksége egyetértett azzal, hogy a települések zöldterületeit ne lehessen csökkenteni, azonban a változó településszerkezetek, illetve az új fejlesztések miatt lehetőséget kérnek egy-egy park kiváltására más területek parkosításával.

Ha a törvény hatálya alá tartozó üdülőövezet nem lehet önálló régió, legalább önálló fejlesztési régió lehessen – szerepelt a módosítási javaslatok között. A balatoniak el szeretnék érni az önálló balatoni állami főépítési iroda visszaállítását és a partrehabilitációs tervek 5 évenkénti felülvizsgálatát.

Többben aggályosnak tartották, hogy a kiemelt üdülőövezetben egyre nagyobb befektetői igény jelentkezik nemzetközi logisztikai központok vagy kamionterminálok létesítésére, amióta megépült az M7-es dél-balatoni szakasza, továbbá nemkívánatos mennyiségben építenének apartmanházakat a tó partján területeket szerzett új tulajdonosok.

A Balaton Szövetség állásfoglalását megküldték a tó körüli megyék valamennyi

Három évvel ezelőtt több ponton is alkotmányellenesnek találta az Alkotmánybíróság a Balaton-törvényt. A testület többek között azt kifogásolta, hogy a törvény túl széles jogkört biztosít a közigazgatási szerveknek, és ezért félt, hogy a gazdasági és idegenforgalmi érdekek kerekednek felül a tó védelméhez fűződő környezetvédelmi szempontokkal szemben. Az Országgyűlésnek 2005 végéig kellett kijavítania a kifogásolt részeket.

Az Alkotmánybíróság szerint a törvény a tómeder védelmével kapcsolatban nem tartalmazta az egészséges környezethez való alapjog érvényesüléséhez szükséges rendelkezéseket. A vizsgált jogszabály nem határozta meg a tómederbe történő beavatkozásoknak, például partvonal-korrekciónak, mederfeltöltésnek a vízi élővilág védelmében szükséges korlátait, további tervezésre és egyedi hatósági tevékenységre bízta a beavatkozás lehetőségeit. A testület megállapította azt is, hogy a kormány alkotmányellenes helyzetet idézett elő azzal, hogy nem alkotta meg a területrendezési tervek pontosítására vonatkozó végrehajtási rendeletet. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság elutasított több, a Balaton-törvény alkotmányellenességére vonatkozó indítványt, köztük azt, miszerint a parti települések belterületéhez csatlakozó parthossz legkevesebb 30 százalékán 5–30 méter széles közhasználatú sétányt kell kialakítani. Ez a rendelkezés érinthette volna a terjedelmes elzárt partszakasszal rendelkező Club Aligát is. Többben is vitatták a „jogi partvonallal“ kapcsolatos szabályokat. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezek a rendelkezések a Balaton természetes partvonalának korlátlan módosítására, a meder feltöltésére, élővilágának pusztítására adnának lehetőséget, ezért ezeket az indítványokat is elutasította.

egyéni és listán megválasztott országgyűlési képviselőjének, arra kérve őket, hogy szerezzenek érvényt a balatoniak törekvéseinek.

A Balaton Fejlesztési Tanács (BFT) szerint a Balaton-törvény tervezett módosítása nem határozza meg a végrehajtás pénzügyi fedezetét

A Balaton Fejlesztési Tanács siófoki ülésén két miniszteri beszámolót hallgattak meg. *Bajnai Gordon* – akkori önkormányzati és területfejlesztési miniszter a regionális fejlesztési

tanács operatív programját ismertette, és taglalta az ebben rejlő lehetőségeket. Fontosnak tartotta, hogy a regionális operatív programokból elérhető források bürokrácia mentesen és hatékonyan felhasználhatóak legyenek, a pénzek gyorsan beépüljenek a fejlesztésekbe.

Fodor Gábor (volt) környezetvédelmi és vízügyi tárca vezető a természeti értékek figyelembevételének és az ökoturizmusnak a jelentőségéről beszélt.

A Balaton Fejlesztési Tanács szerint a Balaton-törvény terve-

zett módosítása nem határozza meg a végrehajtás pénzügyi fedezetét, vagyis azt, hogy például az engedély nélküli építkezések bontásának vagy a csapadékvíz elvezetésének költségét a forráshiányos önkormányzatok honnan teremtik elő. A szervezet álláspontja szerint a törvénynek nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie a klímaváltozással összefüggő intézkedésekre is. A várható időjárási szélsőségek miatt a vízminőség védelme mellett egyre jobban oda kell figyelni a vízmennyiség-gazdálkodásra, hiszen nem lehet tudni, hogy mikor következik olyan aszályos időszak, amikor újra drasztikusan csökkenhet a tó vízszintje.

Az esővíz tározása és hasznosítása nagy jelentőséggel bír, ezért javasolták, hogy a Balaton-törvény végrehajtási rendeletében dolgozzák ki az ösztönző rendszert az esővíztározás és -hasznosítás minél szélesebb körű elterjesztésének elősegítésére. Javasolták azt is, hogy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetében tervezett nagyberuházások kizárólag stratégiai környezeti vizsgálat elkészítése után valósulhassanak meg. Ahhoz ugyanis szükség van a törvényi háttérre, hogy ne legyenek olyan tóparti területek, ahol egymás után nőnek ki a földből a nagy szállodák, néhány kilométerrel odébb viszont semmilyen munkahelyteremtő fejlesztéssel nem számolnak. A BFT szerint a beruházások hasznosságának megítélésében szükség volna a tanács, az illetékes önkormányzat és a balatoni főépítész közös álláspontjára is.

Virányi István: „A Balaton jövőjét, bármilyen furcsa is, a helyi képviselők döntései határozzák meg”

Egységes fejlesztési koncepció híján a gazdaságilag kiszolgáltatott településeknek kellene eldönteniük, mit lehessen és mit ne lehessen megvalósítani a nagy ívű elképzelések közül. Virányi István, „Balaton főépítész”, a Dél-dunántúli Regionális Közigazgatási Hivatal állami főépítész 2007 szeptemberében az egyik napilapnak úgy nyilatkozott, hogy nincs nemzeti stratégia a tó és környéke jövőjét, fejlődési irányát illetően, a Balaton-törvény szigorú ugyan, csak hogy hatósági szinten is végre kellene tudni hajtani. Valójában az önkormányzatokon múlik, mennyire sikerül visszafogniuk a vízparton az építési hevületet – mondja Virányi István. A Balaton jövőjét, bármilyen furcsa is, a helyi képviselők döntései határozzák meg. Nekik van a legnagyobb felelősségük abban, hol és mit engedélyeznek, milyen településrendezési terveket hagynak jóvá. Virányi szerint az örökségvédelem és a fejlesztés tekintetében fontos lenne a hely szellemének és építészeti tradícióinak összeillesztése, félő azonban, hogy a napi működési gondokkal küzdő önkormányzatok egy része feladja a települések történeti és jövőképi értékeit, és meghajol a beruházó nyomása alatt. A főépítész ezért gátat vetne a gigantomán tóparti építkezéseknek, de a kempingeket is félti a beépíthetőség és az épület-

magasság-szabályozás módosításának hatásától. Valamilyen arányban mindkettőre szükség van, csak a mértéket kellene optimalizálni.

Az Országos Területfejlesztési Civil Egyeztető Fórum szerint

mind az Országos Területrendezési Tervről (OTrT-ről) szóló törvény, mind a Balaton-törvény kidolgozása mögött érzékelhetően jelentős szakmai munka húzódik. Szakmailag megalapozottnak és indokoltnak tartják az olyan új övezetek bevezetését, mint például a kulturális örökség, az ásványi nyersanyag lelőhelyek, a szélerőművek stb. Figyelemreméltó, hogy a javaslat nemcsak a világörökségi területeket, hanem a világörökség-várományos területeit is tartalmazza, így megakadályozhatók az adott környezetet zavaró beruházások. Fontosnak és indokoltnak nevezik az együtt tervezendő térségek meghatározását. Sajnálatosnak tartják, hogy választott testületek hiányában az OTrT törvény nem képes kezelni a területfejlesztési törvényben meghatározott regionális és kistérségi szintet.

Az országos beépítettségi szint növekedésének féken tartása érdekében kérik a rehabilitáció és a rekonstrukció előnyben részesítését. Bár nem közvetlenül a törvény hatáskörébe tartozik, de felhívják a figyelmet arra is, hogy egy-egy beruházás (pl. útépítés) tervezésekor vegyék figyelembe a koráb-

ban megvalósult fejlesztések kihasználtsági adatait is.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló törvény módosításáról úgy nyilatkoznak, hogy indokolt a törvény területi hatályának bővítése, remélik, hogy előírásainak érvényt lehet szerezni a most csatlakozó településeken is. Indokoltak mindazon szigorítások, előírások, amelyeket a módosítás tartalmaz. Helyeslik a szigorúbb levegőtisztasági előírást. A zaj elleni védekezés érdekében azonban szövegszerűen is ki kellene zárni a sport- és sétarepülést, a motoros sportokhoz hasonlóan oly módon, hogy a Balaton-parti és partközeli települések felett csak a közcélú (mentő, rendőr, permetező) légi járművek közlekedése legyen engedélyezett.

Szükségesnek tartják a törvényben szabályozni a hulladékégetést is a parti és partközeli települések vonatkozásában, illetve ezeken a helyeken a hulladékégetés teljes betöltését. Az önkormányzatok felelősségét indokolt meghatározni (szankciók), ha elmulasztanák az égetés ellenőrzését.

A közösségi érdek védelmét a parti sávok használatánál előtérbe kell helyezni. Például vannak állami vállalatok tulajdonában levő vízparti ingatlanok, lezárt, közvetlen vízparti szakasszal, amelyek nem nyitottak a nyilvánosság előtt.

Meglátásuk szerint a Balaton-törvény alkalmas lenne arra, hogy ezen partszakaszok

visszavásárlását előírja, mielőtt azok a vállalat eladásával párhuzamosan végleg magántulajdonba kerülnének.

Parlamenti vezérszónokok a Balaton-törvényről

A Balaton természeti értékeire és a tó környékén megvalósuló fejlesztések fontosságára hívták fel a figyelmet a vezérszónokok a Balaton-törvény módosítása során az Országgyűlésben.

*„...olyan fejlesztések szükségese-
gek, amelyek a XXI. században a
dél-tengeri országokkal
is felveszik a versenyt.”*

Suchman Tamás, az MSZP vezérszónoka arra az ellentmondásra mutatott rá, hogy a beruházók fejleszteni akarnak, a környezetvédelmi szakemberek pedig meg akarják őrizni a táj szépségét, hiszen ha ezt veszélyeztetik, akkor nincs miért idejönniük a turistáknak. Viszont, ha ide akarják vonzani őket, akkor olyan fejlesztések szükségesek, amelyek a XXI. században a dél-tengeri országokkal is felveszik a versenyt – jelentette ki. Suchman Tamás szerint racionalizálni kell a fejlesztési igényeket, hogy a szükséges egyensúly megmaradjon. Kiemelte: több mint ezer projektkezdeményezésről vannak adataik, tervezik, hogy az idegenforgalmi szakmának a törvénytervezet mellett azt a térképet is bemutatják majd, amelyen látható, hogy az elkövetkező 3–5 évben a 164+15 településen mit terveznek. Ezen a térképen a legkisebb boltfejlesztéstől a milliárdos szál-

loda-beruházásig mindenem rajta lesz – mondta. A 2013-ig elkészült fejlesztési stratégia véleménye szerint illeszkedik azokhoz a szabályokhoz, amelyekről most tárgyalnak.

„A Balaton-törvény olyan jogszabály, amelyet mindenki szívesen elfogad és követ. ...de e törvény nem fogja megoldani a horgász-halász ellentétet, és a vitorlásokötők problémáját..”

Bóka István (Fidesz) emlékeztetett arra, hogy az elmúlt nyolc évben a Balaton-törvényt többször módosították, például a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése kapcsán és alkotmányossági szempontból is. Mint mondta, a Balaton-törvény olyan jogszabály, amelyet mindenki szívesen elfogad és követ. Felhívta a figyelmet, hogy a törvény nem fogja megoldani a horgász-halász ellentétet, és a vitorlásokötők problémáját sem, és nem fog forrást biztosítani a Balaton fejlesztéséhez. Ez csak egy területrendezésről szóló törvény, de nagyon fontos – jelentette ki. Bóka István kitért arra, hogy a törvényben fontos az erdők és a zöldterületek védelme, valamint az is, hogy a beépítésre nem szánt területeken háromezer négyzetméternél kisebb telek nem alakítható ki. Az is fontos, hogy a Balaton kiemelt üdülőkörzet területére tilos szennyvizet vezetni, ha annak befogadója a tó, és ugyancsak fontos, hogy a tisztított szennyvíz kivezetéséről is gondoskodni kell – mondta. Hozzáfűzte: fontos szabály

továbbá, hogy olyan település- szerkezeti terveket kell készíteni az önkormányzatoknak, amelyek a természetvédelmi, tájésztétikai, történeti településszerkezettel összhangban vannak. Bóka István szerint a multireklám-táblák szabályozása is fontos lenne a jövőben. Az alapvető cél, hogy a természeti és az építészeti értékek megőrzése mellett biztosítsák a Balaton régió számára szükséges fejlesztéseket – mondta a politikus. Bóka István hangsúlyozta: a rendezési tervről szóló törvényjavaslat segíteni fogja a Balaton fejlesztési stratégiájának megvalósítását.

„...a törvény igyekszik megoldani olyan problémákat, amelyek eddig nem voltak hangsúlyosak.”

Herényi Károly, az MDF vezérszónoka örömeinek adott hangot annak kapcsán, hogy ez a törvény nem kerül politikai vagy ideológiai csaták keresztjébe, hanem a Balaton iránt elkötelezett emberek cserélnek róla eszmét a Parlamentben. Úgy vélte, hogy jónéhány dolog indokolja a törvény felülvizsgálatát. Ezek között említette a Balaton déli partján haladó, nemrégiben megépült M7-es autópálya-szakaszt, amely a közlekedési viszonyokat alapvető módon változtatta meg. Kritikaként említette: nem biztos, hogy az a legjobb megoldás, ha drága pénzen olyan szennyvízelvezető csatornákat, tisztító műveket építenek, amelyek a megtisztított szennyvizet kiviszik a Balaton vízgyűjtő területéről. Véleménye

szerint ma már léteznek olyan szennyvíztisztító technológiák, amelyek a megtisztított víz helyben felhasználását teszik lehetővé. Szólt arról, hogy a nagy európai tavak fejlesztési filozófiájához hasonlóan igyekszik a törvény megteremteni az egyensúlyt a helyi érdekek és a közösségi érdekek között, bár azok gyakran ütköznek egymással. Emlékeztetett arra, hogy a rendszerváltás idején a Balatont is nagy változás és egyben nagy megrázkódtatás érte, amikor megváltozott az idegenforgalom szerkezete. Talán a 2000-ben elfogadott törvény hatására megjelent a működő tőke a Balatonnál, és keresi a helyét; mindez látszik is a tó arculatán. Ez olyan jövőt mutat, amely biztató a Balaton szempontjából. Mint mondta, a törvény igyekszik megoldani olyan problémákat, amelyek eddig nem voltak hangsúlyosak. Ezek között említette például a mellékútvonalak rendbetételét is. Problémaként emelte ki, hogy a Balaton vízszintje korábban sokakban aggodalmat keltett. Mint mondta, a klímaváltozás többször fog olyan helyzetet előidézni, amely miatt a tó vízszintje a kritikus szint alá csökken, ezért talán nem lenne baj, ha a törvény keretében megteremtenék a lehetőséget az ilyen helyzetek megoldására. Közölte: a törvény mostani módosítása idősebb, az MDF a módosító indítványok függvényében támogatni fogja a javaslat elfogadását.

Szerk.: Csy-kó